

Interjú Németh Andrással, a Vatikáni Könyvtár tudományos munkatársával

VISKOLCZ NOÉMI

Kedves András, az utóbbi időben több hírportálon és blogon is feltűnt a neved, a Vatikáni Magyar Rádió pedig interjút készített veled. Mindez annak köszönhető, hogy 2013 elejétől a Vatikáni Könyvtár Kézirattárának munkatársa lettél, egy olyan intézményé, amelynek hallatán minden kutatónak megdobbzan a szíve. Úgy tudom, pályázat révén kerültél ide. Honnan szereztél tudomást az álláslehetőségről és hogyan kell elképzelni a pályázati folyamatot?

Egy csaknem egy évig tartó zárt pályázat keretében esett rám a választás. Röviden csak annyit mondanék, hogy Berlinben értesültem a pályázási lehetőségről sok más pályázó mellett. A nyugati egyetemi és kutatóintézeti álláspályázatokhoz hasonlóan itt is önéletrajzot, publikációs listát, s magukat a publikációkat is be kellett küldeni, majd állásinterjú is volt. A szakmai munkám elismerése és talán a szerencse együttesen vezetett a sikerhez.

A későbbiekben térjünk vissza még a jelenlegi munkádra, amihez nagyon sok tanulás és képzés után jutottál. Hol nőtél fel, milyen családi háttérrel rendelkezel?

- Németh András az ELTE latin-történelem-ógörög szakán 2003-ban végzett
- 2003–2004-ben a Közép-Európai Egyetemen (CEU) folytatott medievisztikai mester-tanulmányokat, majd felvételt nyert az itteni doktori iskolába
- 2010-ben ugyanitt védte meg a doktori értekezését *Imperial Systematization of the Past: Emperor Constantine VII and His Historical Excerpts* címmel
- 2008–2011 között az Országos Széchényi Könyvtár Kézirat-tárának munkatársa
- 2011–2012-ben a berlini Max Planck Tudománytörténeti Kutatóintézet projektjében vett részt
- 2013 januárjától a Vatikáni Könyvtár tudományos munkatársaként görög kéziratok katalógusán dolgozik Rómában

A középiskolai tanulmányaim végéig Zalaegerszegen életem. Szüleim irodában dolgoztak pénzügyi vonalon. A nővérem is ezt az utat választotta. A családban én voltam az első, aki bölcsészettudományra adta a fejét, amit egy megyeszékhely nagyságú városban először értetlenül fogadtak, mert nem tűnt elég gyakorlatiasnak, de a szüleim elfogadták a döntésemet, nem beszéltek le róla. 18 éves koromban kerültem Budapestre, azóta kisebb külföldi ösztöndíjak megszakításával ott életem.

Hol jártál középiskolába, tudsz-e említeni olyan tanárodat, aki nagy hatással volt rád, esetleg a filológia felé irányított?

Zalaegerszegen az akkor még Ságvári Endre nevet viselő gimnáziumba jártam, amely ma Kölcsey Ferenc Gimnázium. Érdekesnek tűnhet, hogy általános iskolában a biológia lett a kedvenc tárgyam, ezért jelentkeztem biológiát, fizikát és kémiát emelt óraszámú tanító természettudományi osztályba. Épp emiatt lett kötelező a latin nyelv, melyet Őriné dr. Bilkei Irén levéltáros és régész tanított. Az ő személyes hatására kedveltem meg a latin nyelvet. Ezek kívül még talán a történelmet és matematikát és a biológiát szerettem. Az egyetemi pályázásnál a döntésemet egyértelműen a latintanárom hatásának tulajdonítom. Még 17 éves koromban eljutottam Olaszországba egy nemzetközi Cicero-versenyre, melyet évenként tartanak Arpinóban, M. Tullius Cicero szülővárosában. Az út során Rómát is felkerestük. Az OKTV-n elért második helyezésem miatt nem kellett felvételiznem latin nyelvből.

Az ELTE-n latin-történelem szakon kezdted tanulni, hogyan kerültél kapcsolatba az ógörög nyelvvel?

Végül történelem és levéltár szakra felvételizem, de a latin mellett csak egyet kezdhettem el, így a történelem szak mellett döntöttem. Latin szakon kötelező volt a görög nyelv, amit Bollók Jánostól tanultam. Hamar megkedveltem, és egy görögországi körutazás életre szóló élményétől vezérelve úgy döntöttem, hogy az ógörög szakot is felveszem, a levéltárat viszont nem. A döntésem nem bántam meg, a legtöbb szakmai eredményem ebből vezethető le.

Mennyire kapcsolódtál be a Görög Tanszék projektjeibe, melyik tanárod figyelt fel rád?

Mint három (latin-történelem-ógörög) szakos diáknak, a vizsgaidőszakok elég megterhelőek voltak, mert történelem szakon rengeteget kellett olvasni, így nem mondhatnám, hogy a vizsgákra a legjobb eredményt sikerült elérnem, de tanárain, Horváth László, Horváth Judit és Bolonyai Gábor talán a tehetségesebb diákok között tartottak számon. Ez leginkább abban látszódott, hogy Herwig Maehler papirológia professzor révén a University College London ógörög tanszékével kialakult kapcsolat

keretében 2002-ben több jelentkező közül engem küldtek ki 5 hónapra Erasmus ösztöndíjjal, ami alapvetően meghatározta a későbbi karrieremet és megalapozta az angol tudományos kultúra iránti elköteleződésemet. Itt egyebek mellett Cornelia Römer professzortól tanultam görög papirologiát. London azóta a kedvenc városom, ahová azóta többször is visszatértem. A Görög Tanszék projektjei közül Plutarchos házassági tanácsainak, illetve a Lysias-beszédek magyar fordítását előkészítő kutatásokban vettem részt. A nagyhatású tanáraim között nem szabad megfeledkezmem Ritoók Zsigmondról, aki latin szakon tanított, és a bizantinológus Kapitány Istvánról, akitől középkori latin filológiát tanultam.

Az utóbbi időben jelentős tudományos sikerek jellemzik a Görög Tanszék munkáját, gondolok itt Horváth László Hypereidész-kutatásaira, Bolonyai Gábor Corvina-projektjére. Miben látod az ógörög nyelv oktatásának az erősségét, eredményességét?

A görög nyelvet a diákok személyes célból, elköteleződésből, érettebb fejjel választják. Hiába nehezebb, mint például a latin, ez a belső elhivatottság nagyobb személyes sikerélményt okoz, és megadja a kellő kitartást, ami segít eljutni oda, ahová ki-ki a görög nyelv tanulásával szeretne. A tanáraink ragaszkodtak ahhoz a szakmai szinthez, amit az ógörög filológia nemzetközi jellege megkövetel, és az egyéni célok eléréséhez is megadták a maximális segítséget. Ez közös érdek, mert így biztosított a magas színvonalú, folyamatos utánpótlás. Egy kis szaknál a családias légkör is segítette a hatékony munkát. Nem követem pontosan a jelenlegi helyzetet, de szomorúan látom, hogy a régen egy irányba dolgozó erők ma kevésbé nyitottak az összefogásra, így nehezítik a jelenlegi finansziális és szervezeti körülmények között a korábbi eredmények megőrzését, amihez pedig az emberi feltételek adottak.

Az első kutatásod az ELTE Egyetemi Könyvtárának egyik Corvinának tartott latin nyelvű kódexére irányult, a dolgozatoddal 2003-ban második helyezést értél el az Országos Tudományos Diákköri Konferencián.¹ Már ekkor új vizsgálati módszerek szükségességére hívtad fel a figyelmet, össze tudnád foglalni ennek a lényegét?

¹ Németh András, „Az Egyetemi Könyvtár Cod. Lat. 20. kódexének új vizsgálata és a benne szereplő Phalarisz-levél fordítása”, *Sic Itur ad Astra* (2003), 143-174.

Ugyan ez már régi történet, de 1999-ben történelem szakon is elértem egy második helyezést egy Dado verduni püspöknek írt 10. századi levél kiadásával és kéziratának elemzésével.² A Corvinákhoz visszatérve, a budapesti Egyetemi Könyvtár Cod. Lat. 20 kódexét vettem górcső

² Németh András, „A Dado verduni püspökhöz írt levél” in *Források a korai magyar történelem ismeretéhez*, ed. Róna-Tas András (Budapest, 2001) (Magyar Östörténeti Könyvtár, 16), 113-161.

alá, főként kodikológiai szempontból, és több új dologra rájöttem ezzel kapcsolatban. Mindig érdekesnek tartottam eredeti középkori kéziratok tanulmányozását, beleértve azokat a lényegtelennek tűnő részleteket, mint például az ívfüzetek összefűzése, és egy sor olyan kérdés, amely

a kéziratok tudományos leírásához szükséges, de a filológusok számára többnyire lényegtelen mellékkörülmény. Lényegében ezeknek az információknak a segítségével írtam felül az ezek hiányában megalkotott elnagyolt elképzeléseket. Azóta is sok eredményt hozott ez a megközelítés, és a Vatikáni Könyvtárban éppen erre a szemléletmódra van szükség.

| *Az egyetem befejezése után milyen lehetőségeid voltak? Hol volt az első munkahelyed, sikerült-e a végzettségednek megfelelő állást találnod?*

2002–2003-ban a Zrínyi Miklós Gimnáziumban tanítottam Kőbányán latin nyelvet egy éven keresztül a 9–12. évfolyamokban, mindegyikből egy-egy osztálynak. Négy érettségizőm is volt, akiket sikerült az ingatag alapjaik ellenére egy év alatt felkészítenem. Ez volt az ógörög szakon az utolsó évem, és az OTDK-s dolgozatot is ekkor kellett munka mellett éjszaka megírnom, gyakorlatilag két hét alatt. De átvészeltem ezt az évet, a tanítás a fegyelmezés nehézségeitől eltekintve sok élményt adott; szerettem tanítani. Utána a Nagy Balázsnál látogatott órák hatására jelentkeztem a CEU medievisztika szakára MA-ra, egy későbbi doktorálás tervével. Az volt a benyomásom, hogy medievisztika területén posztgraduális szinten a CEU többet nyújt, mint bármelyik más egyetem Magyarországon; külföldi lehetőségben ekkor nem gondolkodtam.

| *Hol és milyen témával doktoráltál?*

A választ egy kicsit korábról kezdeném. A középkori latin irodalom kezdett el érdekelni, ez hamar kiegészült a középkori görög irodalom és írásbeliség felé irányuló kutatásokkal. Egy 15. századi verses tízparancsolat tanulmányozásával sikeresen fejeztem be a CEU MA programját, ebben Madas Edit támogatott. Ennek folytatásaképpen felvettek a PhD programra, s hamarosan arra az elhatározásra jutottam, hogy ezen a szinten érdemes olyan témával foglalkozni, ami sokakat érdekel és eddig nem kutatták. Az persze, hogy eddig nem vizsgálták, önmagában kevés egy sikeres doktori programhoz. Ezért témát változtattam, de évekig tartott, mire VII. Konstantin császár történeti kivonataihoz eljutottam, és végül annak a szövegkorpusznak a bizánci kontextusát igyekeztem feltárni, melynek keretében legalább 26 görögül író történetíró művét a 10. században Konstantinápolyban töredékekre szakították, majd tematikus elrendezésű kötetekbe másolták újra. Ez a VII. Konstantin bizánci császárhoz köthető irodalmi tevékenység újraértelmezéséhez kulcsfontosságú meglátás volt, eddig ugyanis ezeket a gyűjteményeket csak töredékhalmaznak látták, a bizánci kontextusukat érdemben nem vizsgálták. A doktori tanulmányaim meghatározó állomása volt egy 9 hónapos EU-s ösztöndíj Athénban, ahol újjörögül is tanultam. A CEU-n 2010-ben védtem meg az angol nyelvű doktori dolgozatom, amelynek kiadására a szükséges átalakítás után a Cambridge University Press érdeklődést mutatott. Jelenleg ezen dolgozom.

Egy wolfenbütteli kutatóút során ismerkedtem meg Monok Istvánnal, az OSZK akkori főigazgatójával, aki az egy hetes tanulmányút végén úgy gondolta, hogy az OSZK-ban a helyem, így kerültem oda. Egy óriási könyvtárban minden ott dolgozó elveszik a napi tennivalók sűrűjében, pláne egy kéziratárban, ami egy olyan óriási kakukktójas az OSZK szervezetében, amivel még a könyvtárosok többsége se tud mit kezdeni. Az itt folyó munka nem leírható egy-egy kutatási projektben vagy tanításban gondolkodó szemlélet szerint. Rengeteg adminisztratív munka, kiállításkatalógusok angol nyelvi javítása, különféle naplók számítógépre vitele, középkori kéziratkatalógus egyes részeinek egy Prágából koordinált Manuscriptorium nevű projektbe illesztése, olvasótermi felügyelet és sok egyéb feladat jellemezte a mindennapokat. Egy nagyon jó kollegiális közösség segítette az itt folyó munkát, amit a szervezeti keretek kényszerítettek a szétforgácsolódás irányába. A kéziratár kivételes jellege a tudományos munkára is több teret ad, mint a könyvtár más, szabályozhatóbb gyűjteményei. Így a görög Corvina-projekten is lehetett munkaidőben dolgozni, s bár a könyvtár a kutatás költségeit nem tudta támogatni, Bolonyai Gábor „Corvina Graeca” OTKA projektje azonban igen, mégpedig kutatóutak finanszírozása formájában, melyek során új görög Corvinákat is sikerült azonosítanom. Az OSZK-hoz kötődő projektek közül a Historia Apollonii regis Tyri egyetlen díszített változatának, az Apollonius Pictus-nak elkeresztelt Cod. Lat. 4-es kódextöredék tanulmánykötetté terebélyesedett kiadását emelném ki, melyet Boreczky Anna, művészettörténész kolléganőmmel együtt hoztunk tető alá 2011 végén.³

³ *Apollonius pictus. Egy illusztrált, késő antik regény 1000 körül*, ed. Boreczky Anna és Németh András (Budapest: OSZK, 2011).

Az itteni munkád során tettél egy fontos felfedezést. Egy 17. századi nyomtatvány kötésében megtaláltál egy Arisztotelész-kommentár töredéket.⁴ Sikerült-e megfejtetni ennek a genesisét – ha jól tudom, neves külföldi kutatókkal is felvetted a kapcsolatot, ha igen, milyen eredménnyel?

⁴ Németh András, „Egy újabb nemzetközi jelentőségű kódextöredék az Országos Széchényi Könyvtárban” in *Szöveg – Emlék – Kép*, ed. Boka László (Budapest, 2011) (Bibliotheca Scientiae et Artis, 2), 25–46.

Itt a könyvtári osztályok közti együttműködést emelném ki, aminek fontossága nem mindig magától értetődő. Varga Bernadett kolléganőm a Régi Nyomtatványok Tárából felhívta a figyelmem egy görög szöveget tartalmazó pergamenkötésre. Az egész történetet leírtam az idézett tanulmányban, ezért rövidre fogom. A kötés Eusztathiosz, nikaiai pátriárka Arisztotelész Nikomakhoszi Etikájának első könyvéhez írt kommentárjából tartalmaz egy részt. A pergamenkötés a mű legkorábbi kódexéből származik még a 12. század végéről, ami egyben az egyetlen bizánci pergamenmásolata ennek a szövegnek, ahol a főszöveg és a kommentárnak egy sajátos elrendezésében szerepel. A Piarista Központi Könyvtárban is előkerült egy ugyanilyen kötés. A bizánci kódexet valószínűleg Bécsben nyomtatványok bekötésére szabdalták fel a 17. század közepén. A sors

kezét mutatja, hogy rögtön az első munkahónapom végén, a Vatikáni Könyvtár raktárában is teljesen véletlenül ráleltem egy több részből álló sorozat utolsó kötetére, amit ugyanaz a kéz másolt, mint a sorozat első kötetéből származó két budapesti töredéket. A kibővített tanulmány a *Revue d'histoire des textes* szakfolyóiratban jelent meg.⁵ A külföldi kutatók (Charles Burnett, Nigel Wilson, Dieter Harlfinger, Brigitte Mondrain) nagyon segítőkészek voltak, leginkább az őszinte érdeklődésük

⁵ Németh András, „Fragments from the Earliest Parchment Manuscript of Eustratius' Commentary on Aristotle's *Nicomachean Ethics*”, *Revue d'histoire des textes*, 9 (2014), 51–78.

miatt. Külföldön talán kevésbé fásultak a kutatók, mint idehaza. Oxfordban, Berlinben is megmutattam az ottani fő szakértőknek, és a franciák is nagyon sokat segítettek a tanulmány végső verziójának elkészítésében.

Időközben bekapcsolódtál az egykori témavezetődd, Bolonyai Gábor által létrehívott OTKA-projektbe, a Corvina Graecába. Nem csupán a görög nyelvű kódexek tartalmi, formai, szövegkritikai vizsgálatára került sor, hanem a befogadó szellemi környezet, a humanista könyvtáreszmény bemutatására is. Milyen feladataid voltak a projekt során?

A feladatom a görög korvinák közé sorolható kódexek tanulmányozása, és róluk egy katalógus készítése. Ez egy nagyon hasznos és kellemes dolog volt, mert a tartalmi szempontból sokféle kb. két tucatnyi kódex szerte szóródott Európában. Így eljutottam Bécsbe, Münchenbe, Nürnbergbe, Lipcsébe, Koppenhágába, Párizsba, Londonba, Oxfordba, Wrocławba, hogy az itt lévő görög kódexeket tanulmányozzam. Közben leginkább autodidakta módon és mindenütt az éppen helyszínen tartózkodó kutatókkal való megbeszélések segítségével beletanultam a görög kodikológiába, amelyhez a kezdő lökést egy 2006-s oxfordi görög paleográfai nyári egyetem adta. Itt az a Niels Gaul vezetett be a görög kéziratok tanulmányozásának rejtelseibe, aki később a CEU-n a témavezetőm lett. Az eredményeimről több tanulmány is megjelent, és egy magyar nyelvű katalóguskötetet is tervezek kiadni néhány éven belül. Ezt majd angolul is szeretném közölni, ha a Vatikáni Könyvtárban kellő tapasztalatot gyűjtök, hogy a nagyon töredékes adatokat a megfelelő történeti kontextusban tudjam értelmezni. A Corvina Könyvtár görög könyvállományát eddig érdemben nem vizsgálták, most egy osztrák kutató (Christian Gastgeber – *a szerk.*) mélyedt el a bécsi kódexekben, de ő sem hatolt a 16. századnál korábbra és Bécsen kívülre. A kutatómunkámban Mátyás király könyvtárának görög könyvállományáról teljességre törekvően igyekszek mindent összegyűjteni, és a 15. századi eszmetörténetbe beilleszteni.

Mindezek után Németországban folytattad a pályafutásod, a berlini Tudománytörténeti Intézetben. Pontosan milyen projektben vettél részt?

Glenn Most, komparatista klasszika filológus, Anthony Grafton, akit talán nem kell bemutatnom, és Lorraine Daston, a Max-Planck-Institut für Wissenschaftsgeschichte 2. osztályának igazgatója kezdeményeztek

egy olyan projektet, amelyben a filológia történetét a természettudományok történetének vizsgálatára alkalmazott módszerekkel igyekeztek vizsgálni. Az elképzelés alapja, hogy a kora újkori tudományok filológiai módszerekre építkeztek, így valójában minden tudományok közös alapja a kanonikus szövegekkel rendelkező (pl. görög, latin, héber, arab, kínai, perzsa, különféle indiai stb. nyelveket használó) megakultúrák filológiai módszereiben keresendő. Ezek olykor kölcsönhatásban, olykor egymástól függetlenül alakítottak ki a saját kulturális közegük hatása alatt egymáshoz hasonló vagy eltérő szövegkezelő módszereket. A tudománytörténet ma már nem híres tudósok életrajzának kizárólag a saját maguk által kifejtett elméleti alapvetéseikkel való bemutatása, hanem a mai természettudományok történetében fontos szerepet kap a tudományos gyakorlati módszerek vizsgálata. Tehát ennek hatására próbáltunk a szervezők által kiválasztott 7 idősebb és 7 megpályáztatott fiatal kutató részvételével egy premodern gyakorlati módszereket bemutató komparatív filológiatörténetet írni. A csoport az anyag előkészítése után csaknem két hónapot Berlinben töltött 2012 nyarán, ahol szervezett viták keretében egybegyűrtük a kötetet. Mint az egyik fiatal kutató, ennek a projektnek a koordinálását végeztem Berlinben, és a kötetbe is írtam a szövegtöredékek értelmezésének időbeli változásáról.⁶

A gyűjteményes kötet a Cambridge University Pressnél fog megjelenni, még az utolsó javítási forduló hátra van. Az utómunkálatokban is részt veszek. A merész hangú átfogó kötet újfajta vizsgálati megközelítést vet fel, kérdésfeltevésekhez nyújt mintákat, amelyek remélhetőleg követőkre találnak. Egy kicsit a részletekbe belefulladó humán tudományok szétaprózódó ága-boga között keres új kapcsolódási pontokat, és olyan irányokat, amik egy-egy újszerűen átfogó részösszék megalkotását segíthetik. A digitális kultúra elterjedésével felszaporodó adatok kezelése valószínűleg egyre népszerűbbé teszi ezt az átfogó megközelítést az elkövetkező évtizedekben.

⁶ Németh András, "Excerpts versus Fragments: Deconstructions and Reconstitutions of the *Excerpta Constantiniana*" in *How To Do Things With Texts: Philological Practices in Canonical Traditions*, ed. A. Grafton and G. W. Most (Cambridge, Cambridge University Press).

| *Hogyan érezted magad Berlinben?*

Másfél évig dolgoztam Berlinben, a két évre szóló projektet 8 hónappal korábban be kellett fejeznem a vatikáni állás miatt. A Max-Planck Kutatóintézet minden tudós álma, ideális kutatási feltételek vannak, otthonhoz képest nagyon jó anyagi támogatást adnak és kiemelkedő a szakmai színvonal. Ugyanakkor a sok amerikai természettudós között egyedüli filológusként, a 17. századnál korábbi témákkal egyedülként foglalkozó kutatóként, és a kevés európai egyikeként nem volt könnyű képviselni a saját területem. Ez az élethelyzet ugyanakkor tágitotta, mondhatnám átforgatta a világképemet, megtanított absztrakt módon, tág összefüggésekben gondolkodni, ami korábban sokkal nehezebben ment. Ezt utólag egyre jobban tudom értékelni. Ugyanakkor a magammal hozott, részletek iránti érdeklődésemet is megtartottam. E két egymásnak ellentmondó

megközelítésnek az együttes művelése segített, hogy a részletekből átfogó kép megalkotására törekedjek. Valószínűleg ezt értékelték a különféle projektjeimben. Mint a múltat szerető ember számára, Berlin valahol mindvégig idegen maradt, ahol hosszabb időt töltöttem, vagyis Budapesten, Londonban, Athénban, Bécsben és Rómában jobban éreztem magam.

Térjünk át a jelenlegi munkádra. Nagynevű elődeid voltak görög scriptorként, nekem éppen a görög származású Leone Allacci jutott eszembe a 17. századból, az ő feladata is hasonló volt, a görög kódexek katalogizálása, rendezése. Ez egy olyan feladat, amit soha nem lehet befejezni?

A scriptoroknak és a kézirattár tudományos munkatársainak alapfeladata a nagyhírű katalógus-sorozatban egy latin nyelvű kötet készítése egy olyan görög kéziratcsoportól, amit eddig nem katalogizáltak. A törzsgyűjteményből a Vat.gr. 933–1066-os csoportot fogom katalogizálni. Jelenleg azonban a latin nyelvű elektronikus katalógus bevitt adatainak ellenőrzését, javítását végzem. Ez a munka jövő évtől csökken és jut idő az érdemi katalogizáló munkára, amit a mai világ zavaró tényezői mellett valóban nehezebb befejezni, mint ahogyan ez nagynevű elődeinknek sikerült.

Milyen a Vatikáni Könyvtár személyi struktúrája, s te kikkel állsz közvetlen kapcsolatban?

Kürülbelül 100 alkalmazott van, ebbe a technikai személyzet is beleértendő. A többségük olasz, de ez csak abból a szempontból érdekes, hogy olasz a kommunikáció nyelve. Ebből 15 kolléga végez tudományos munkát, közülük a scriptorok, helyettes scriptorok képviselik a 16. század óta élő hagyományok szintjén ezt a feladatot. Ebbe a munkakörbe vettek fel, de scriptorrá csak több éves munka után neveznek ki. Én a kézirattárhoz tartozom, amely a könyvtári struktúrában egy rangos hely, mert a Vatikáni Könyvtár alapvetően kézirattár, ezt kiegészítő segédkönyvtárakkal. A szűkebb kollégáimon kívül még a restaurátorokkal, több régi könyvessel, a fotólaboratóriummal, a raktári személyzettel és a könyvtárba látogató olvasókkal állok kapcsolatban. A világ minden tájáról érkeznek olvasók, és többször kéri a segítségünket.

Hogyan kell elképzelnünk egy napodat, mi pontosan a munkaköröd?

A munka reggel 8 órakor kezdődik, hetente háromszor 2-ig, kétszer pedig 6-ig tart, a hosszú napokon egy-egy óra ebédszünettel. Van egy szobám, amelyben jelenleg főként a latin kéziratok elektronikus katalógusának javításán dolgozom. Ez gépelt cédulák ellenőrzését, névalakok formájának egységesítését, javítását jelenti. Olykor a kéziratok olvasótermében is ügyelni kell, illetve a raktárban is ellenőrzünk kéziratokat. Ez a legérdekesebb munka. Ezen kívül görög kéziratok katalogizálását vég-

zem. Ez egy nagyon részletes, mélyreható, időigényes feltáró munkát jelent. A katalogizálás, ami teljes joggal tekinthető tudományos munkának, szintén megkívánja a könyvtár különböző részeinek állandó használatát. Saját kutatásra munkaidőben kevés idő jut, de ügyes munkaszervezéssel, és a rövid napokon tovább benntartózkodással azért lehet a kutatómunkával is haladni.

| *Fordultak-e már hozzád magyar kutatók segítségért?*

Igen, bár a magyar kutatók inkább a Vatikáni Titkos Levéltárban kutatnak. A Római Magyar Akadémián lakó és a Vatikánba látogató kutatóknak többször segítettem, könyvadományokat is többször közvetítettem. Körvonalazódik egy terv a Klebelsberg Kunó által az 1920-as évek végén a Vatikáni Könyvtárnak adományozott több mint 1000 kötetből álló magyar gyűjtemény kultúrdiplomáciai jelentőségének bemutatása, amire rögtön felfigyeltem a gyűjtemény áttekintése során. Remélem, hogy segíteni tudom magyar vonatkozású források feltárását, de ehhez otthoni kezdeményezésre, és a támogatási rendszerek céltudatosabb kihasználására is szükség volna. Mindenkit bátorítok, hogy Vatikáni Könyvtárhoz köthető projekteket kezdeményezzen. Például a hungaricumok feltárását nem tudom elvégezni, de az ilyen típusú kezdeményezéseket és kutatómunkákat nagy örömmel segíteném.

| *Milyen kutatási terveid vannak jelenleg?*

Szeretném befejezni a doktori dolgozatom monográfiává alakítását, majd ezt a Cambridge University Pressnél közzéadni. Ennek elősegítésére 2014 áprilisában négy hetet töltöttem Dumbarton Oaks-ban, a Harvard Egyetem bizánci intézetében Washingtonban. Tartottam egy szemináriumot a Harvard Egyetemen, itt még találkoztam Ann Blairrel, majd más kutatókkal New Yorkban és Princetonban. A cambridge-i kötet befejezése után a görög corvinákról készített magyar nyelvű katalógus közzéadása vár rám, ami a Corvina Graeca OTKA-projekt utómunkálatának tekinthető. Vannak még függőben levő tanulmányaim, ezeket is igyekszem befejezni, és hozzáfogni a vatikáni katalógushoz, amit nem szeretnék halogatni, különben sohasem készülök el vele. Az ötleteim pedig gyűlnek újabb és újabb tanulmányokra és nagyobb szabású írásokra. Nehéz lesz lépést tartani a terveimmel, de azért tudok haladni a korábbiak befejezésével, és igyekszem teret adni az újaknak, amiben nem lesz hiány, és el tudom engedni a régieket. Sokan az új ötletek hiánya miatt kapaszkodnak a félig befejezett projektjeikbe. Az apró találatok közzétételét egyelőre nem tartom érdekesnek. Igyekszem elkerülni, hogy ezek szétforgácsolják az erőmet, nagyobb volumenű dolgokban gondolkodom, ahogy eddig is tettem. Ugyanakkor nem szeretek az írásztalnak dolgozni, ezért fontosnak tartom a megkezdett munkáim befejezését. Szeretnék a jövőben valami lehetőséget találni, hogy az ismereteimet átadjam tanítás formájában.

Egyre több megkeresés is érkezik, mindez nem kevés nehézséget okoz az idő ésszerű beosztásában.

| *Hogyan élsz Rómában, mit csinálsz szabadidődben?*

Igyekszem minél több kulturális programot látogatni. A Római Magyar Akadémiával, a Pápai Magyar Intézettel és az Amerikai Akadémiával sikerült jó kapcsolatot kiépíteni. Közben felfedezem a várost, új ismeret-ségekre teszek szert, és persze otthon várnak a kutatások, ezért a szabadidőm jelentős része a múltban felgyülemlett munkák befejezésével telik, amire most még elegendő erő mutatkozik, de ettől ez még nagy munka. Rómában a mindennapi élet megszervezése kihívás. A lakáskérdés nem egyszerű, az év elején ismét költöztem. Idővel a nehézségek talán csökkennek. Róma szép, ingergazdag város, a múlt nem csak a mindenütt jelenlevő kétezer évnyi művészetben, hanem a szokásokban is benne van, és a Vatikánból szintén nagyban lehet látni egyszerre a világ sok dimenziójának rétegeit. Minden nap történik valami váratlan szép, új dolog.

| *Végül egy olyan kérdést tennék fel, amely a mi új Obeliscus folyóiratunkkal kapcsolatos. Van-e valamilyen élményed a római obeliszekkel kapcsolatosan?*

Igen, Rómában valóban sok az obelisz. Talán az első munkanapom élményét emelném ki, amikor a kéziratár és a nyomtatványtár vezetői ketten körbevezettek a Vatikáni Könyvtár különféle helyiségeiben, s a díszterembe, a Salone Sistinoba is elvittek, amely V. Sixtus pápa uralkodása alatt 1585 és 1590 között készült el. Mivel pár éves pontifikátusa alatt rengeteget építkezett, a díszterem falán egy freskósorozat örökíti meg mecenatúráját. Nos, a legtöbb építkezéshez az obeliszek emelése is hozzá tartozott Róma terein, így a Vatikáni Könyvtár dísztermének falát is telefestették velük. Valahányszor egy obeliszt látok a városban, mindig a díszterem szokott eszembe jutni.

| *Köszönöm az interjút!*

NÉMETH ANDRÁS VÁLOGATOTT PUBLIKÁCIÓI

„Egy bécsi bibliofil 1525-ös látogatása a budai királyi könyvtárban: Johannes Alexander Brassicanus hagyatéki leltára (1539)”. *Magyar Könyvszemle*, 12 (2013), 282–305.

„The Imperial Systematisation of the Past in Constantinople: Constantine VII and His Historical Excerpts” in *Encyclopaedism from Antiquity to the Renaissance*, ed. Jason König, Greg Woolf. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, 232–258.

„A Viennese Bibliophile in the Hungarian Royal Library in 1525: New evidence from the inventory of Johannes Alexander Brassicanus' bequest (1539)". *Gutenberg Jahrbuch*, 88 (2013), 149–165.

„Willibald Pirckheimer and His Greek Codices from Buda" *Gutenberg Jahrbuch*, 86 (2011), 175–198.

A Mynas-kódex és VII. Konstantin történeti kivonatgyűjteménye". *Antik Tanulmányok*, 55 (2011), 70–95.

„I. Miksa Willibald Pirckheimernek küldött ajándékkönyvei: új budai eredetű görög kódexek?". *Művészettörténeti Értesítő*, 59(2010), 275–291.

„A Mynas-kódex és a Corvina Könyvtár". *Magyar Könyvszemle*, 126 (2010), 158–192.

„The Mynas codex and the Bibliotheca Corviniana" in *Matthias Corvinus und seine Zeit. Europa am Übergang vom Mittelalter zur Neuzeit zwischen Wien und Konstantinopel*, ed. Ch. Gastgeber, I. A. Pop, M. Popovic, E. Mitsiu, J. Preiser-Kapeller, A. Simon. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2011, 153–176. (Veröffentlichungen zur Byzanzforschung. Denkschriften der philosophisch-historischen Klasse)

„Teaching, Learning and Preaching in a Fifteenth-century Rhyming Decalogue". in *Religious Space of East–Central Europe in the Middle Ages. Proceedings of the Conference of the Commission Internationale d'Histoire et d'Etude du Christianisme (CIHEC)*, Lublin–Lviv, 6–10 September 2007. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2010, 221–233.

„Learning and preaching in Central Europe: the evidence of a late medieval rhyming Decalogue". *Annual of Medieval Studies at CEU* (2005), 77–96.

„The Text of Apollonius Pictus: A Critical Transcription" és „Text versus Image? The illustrated *Historia Apollonii* : late Antique, Carolingian and Ottonian Times" in *Apollonius Pictus: An Illustrated Late Antique Romance around 1000. Facsimile Edition of the Historia Apollonii regis Tyri* (National Széchényi Library, Budapest, Cod. Lat. 4), ed. Anna Boreczky and András Németh. Budapest: National Széchényi Library, 153–174 és 75–95.